

Kaposvári emlékek, gondolatok

GYURINA ÉVA

gyurina.eva@liveedu.duraczky.hu

[DOI: 10.52092/gyosze.2023.1.8](https://doi.org/10.52092/gyosze.2023.1.8)

Emlékek

Megrendülten értesültünk a hírről: elment Yvonne... Csak így emlegettük őt magunk között, mert neve, személye a hallássérült gyermeket tanító gyógypedagógusok, pedagógusok, tanárok között nem csak hogy ismert volt, hanem fogalom. A hazai hallássérült gyermekek oktatásának szíve, lelke, motorja, koordinátora, működtetője volt egy személyben. Számunkra szakmai példakép, egyben folyamatos kontroll is. Aki csak a hallássérült gyermekekkel foglalkozik, pályája során valamilyen módon egészen biztosan kapcsolatba került vele: tanította személyesen, tanította a könyvein, tanulmányain, cikkein keresztül, vagy részt vett olyan képzésen, konferencián, workshopon, amit ő szervezett, vezetett. Mert mindegyikből van, volt bőséggel.

Amikor ott álltunk a Fiumei úti sírkertben, elgondolkodtam, hogy mi is az első emlékem Yvonne-nal kapcsolatban. Emlékszem, amikor sok-sok évvel ezelőtt az intézményünkbe jöttem dolgozni, és első alkalommal utaztam gyógypedagógus kollégáimmal Budapestre a szokásos éves találkozóra, nem értettem, miért izgulnak olyan nagyon a gyakorlott, tapasztalt kollégáim. Aztán láttam, hogy az ország sok városából érkeznek szakemberek, papírokkal, táblázatokkal. (Én meg csak néztem, hogy mi lesz itt?) Aztán jött egy magas, nagyon határozott hölgy, akit akkor még nem ismerhettem, aki szépen sorban kikérdezte a kollégákat a tanévvégi felmérések eredményeiről, mi lett a szókincs felmérésének eredménye, miért ennyit tudnak a gyermekek, hogyan történtek a foglalkozások, fejlesztések, és a többi. Záporoztak a kérdések, az adatok, a válaszok. Ki lehet ez a szigorú hölgy, akinek a szavára így figyelnek a Budapestről, Szegedről, Sopronból, Egerből, Budapestről, Kaposvárról, Debrecenből érkezett szakemberek, és akinek a véleménye, gondolatai láthatóan mindenkire erőteljes hatást gyakoroltak? 23 éves voltam, tapasztalatlan, és semmit sem tudtam a hallássérült gyermekek oktatásáról.

Néhány év múlva aztán, amikor gyógypedagógus hallgató lettem a Bárczin, újra találkoztam a „szigorú hölgygel”, és akkor megtanultam, ki is ő. Az órák és a vizsgák során megértettem, miért tartottak tőle a kollégák. De azt is megtapasztaltam, hogy a szigorú külső, és az esetenként érdekesebb stílus mögött hatalmas tudás, óriási elköteleződés, jobbító szándék, tenni és segíteni akarás, szilárd hit áll. Maximalista volt magával szemben is, és ezt várta el a hallgatóitól, munkatársaitól is. Csak a legjobb lehetett jó, és az elég jó kevés volt.

Csekne Kudomrak Gyongyi szurdopedagógus¹ kollegám így emlékszik egyik tanítási gyakorlatára:

„Yvonne lendületes, érdekes órákat tartott. Kérdezett és gondolkodtatott. Esélyem sem volt arra, hogy egy-egy pillanatra elkalandozzak, mással foglalkozzak. Szigorú volt és következetes. Az óraelemzéseknél határozottan, mindenféle „csomagolás” nélkül elmondta a hibákat. Türelmesen adott tanácsot ezek javításához. Sajátos humorát nagyon kedveltem. Szeretettel és hálával gondolok rá! Büszke vagyok arra, hogy a tanítványa lehettem.”

A kezdetek

A hallássérült gyermekek oktatása Yvonne fáradhatatlan munkájának eredményeként vált egységessé az ország valamennyi intézményében. Az elvárásokat ismertük, a rendszeres találkozók és beszámolók pedig mindenkit arra sarkalltak, hogy folyamatosan az elvárásoknak megfelelően és a beszámolási szempontok alapján dolgozzon. Ezek a találkozók azt is biztosították, hogy a szurdopedagógusok ismerjék, megismerjék egymást. Azt is, hogy az ország hallássérült gyermekeket oktató, fejlesztő intézményei között szoros szakmai kapcsolat alakuljon ki és működjön. Abban az időben (önkormányzati fenntartás) még volt lehetőség rendszeres intézménylátogatásokra, meg tudtuk oldani, hogy a munkaközösségek tagjai, vagy azok egy része el tudjon utazni akár két napos tapasztalatcserére is. Voltak járműveink, 8-10 személyes kisbuszok, melyekkel utazni lehetett. Ismertük azokat a kollegákat, akik bemutató órákat tartottak, melyeket követően komoly szakmai beszélgetések zajlottak a saját tapasztalatok bevonásával. Előfordult, hogy ezeken a találkozókön Yvonne is részt vett. Ilyenkor a bemutató órát tartó, tapasztalt gyógypedagógus ugyanúgy izgult, mintha gyakorlaton lett volna. Ha az óra után Yvonne-tól dicséret hangzott el, az felért egy kitüntetéssel. Ezekből a rendszeres találkozókból aztán egy szakmai szerveződés lett, és megalakult a Hallássérültek Iskoláinak Országos Egyesülete, mely egy újabb keretet biztosított az együttműködésre az intézmények között. Sajnos pár évvel ezelőtt ez a szervezet megszűnt, pedig jó lehetőséget adott az intézmények közötti kapcsolattartásra, szakmai együttműködésre, érdekképviseletre.

A fejlesztések megalapozása

A színvonalas szakmai munka természetesen nem csak napjaink igénye. Nagyon élénk fejlesztések történtek már a '70-es években is. A technika fejlődése lehetővé tette a „Bárczi-módszer” bővítését. A hallásmaradvány kihasználása, a hallásnevelés hangsúlyossá tétele, az igény ennek beemelésére az oktatásba, felvetette egy új tanterv kidolgozását. 1973-ban készült el a Módosított Tanterv és Utasítás a Siketek Általános Iskolája Számára. Ennek kidolgozásában több akkori kaposvári gyógypedagógus is részt vett. A tantervhez természetesen megfelelő tankönyvekre is szükség volt, melyek elkészítésében szintén komoly feladatot vállaltak a kaposvári tantestület akkori tagjai. A korábbi tanterv megújítása 1976-ban kezdődött és 1979-ben jelent meg, immár Yvonne

¹ Szurdopedagógus: hallássérült személyekkel foglalkozó gyógypedagógus (szerk.)

szerkesztésében. Ebben a szakmai munkában szoros együttműködésben dolgoztak a tantervkészítők, a tankönyvírók és a szerkesztő (Mihalovics, 2002; Gordosné Szabó, 2010).

Korai fejlesztés

Időközben felvetődött a hallássérült kisgyermek korai fejlesztésének igénye is a speciális óvodai nevelés megkezdése után. A korai fejlesztés szükségességének felismerése, népszerűsítése szintén Yvonne nevéhez fűződik, ez a munka Kaposváron eleinte az óvodához kapcsoltn, heti két óra tanácsadás formájában valósult meg.

A későbbi korai fejlesztéssel kapcsolatban ezt meséli Nagyné Heidenwolf Erzsébet szurdopedagógus kollégám:

„Számomra, s azt hiszem sokunk számára nevezetesek voltak Morag Clark workshopjai. Nekem a lehető legjobbkor jött, 1996-ban, ekkor volt itt először Clark asszony, ekkor kezdtem koraihoz. Az első alkalommal tartott képzés kemény volt. Yvonne állt az előadó mellett és fordította, tanította az elhangzottakat. Nem tudom, már akkor tudta-e, hogy ez a képzés milyen hatással lesz a hallássérült gyermekek korai fejlesztésére. Az biztos, hogy teljes megújuláshoz vezetett. Még mindig megvannak a jegyzeteim, amit akkor készítettem, s most, hogy ezeket a sorokat írom, elővettem a füzetemet, s hol nyílt ki? *Korszerű audiológiai ellátás nélkül nem működik a hallássérült gyermekek korai fejlesztése.* – olvasom.”

További terápia, technikai feltételek

Az emlékek között felbukkan a tanulási zavarokkal foglalkozó svájci gyógypedagógus, Félicie Affolter által kidolgozott terápia, ami a korai fejlődés során elmaradt taktilis-kinesztetikus észlelés fejlesztésére összpontosít. Yvonne kapcsolatainak és nemzetközi ismertségének köszönhetően a terápiát ismertető svájci előadó, Heidi Heldstab több alkalommal is járt Magyarországon. A kaposvári intézményből néhányan részt vehettünk egy-egy képzésen, ahol Yvonne tolmácsolt és magyarázott fáradhatatlanul. A terápiát nem véletlenül népszerűsítette, hiszen úgy vélte, ez a hallássérült gyermekek korai fejlesztésében is eredményesen alkalmazható, természetesen a szülők hatékony közreműködésével.

És most ismét a kolleganőmmel folytatott beszélgetésből idézek pár mondatot Yvonne-nal kapcsolatban:

„Mindig a változásokat, a haladást képviselte, s egész élete a hallássérült gyermekek beszédtanításáról szólt. Ezt a szemléletet már főiskolás korunkban belénk oltotta.”

Yvonne egyszerre figyelt a módszertani megújulásra, fordította a legújabb, témában megjelent tanulmányokat, cikkeket, könyveket, hogy a legújabb szakmai ismeretekhez mindenki hozzájuthasson, és figyelt a technikai megújulásra is. Ismerte a legújabb hallókészülékeket, tudta, hogy eredményes hallásnevelés csak a jól beállított hallókészülékkel lehetséges.

Cochleáris implantáció

Újabb mérföldkövet jelentett a hallássérült személyek ellátásában és fejlesztésében a cochleáris implantáció lehetősége.

„Azt hiszem valamennyi szuripedagógus szakmai életében új fordulatot, új szemléletet hozott a CI megjelenése. Mint mindig, Yvonne tudása, helyzetfelismerése, tudományos előrelátása hozta meg az egész szakma számára a sikert.” – említi ezzel kapcsolatban kolleganóm. És ez valóban így is történt. Az intézmények kapcsolatba kerültek a műtéteket végző klinikákkal: Budapesttel, Szegeddel, Péccsel. Az intézményünk audiológiáján dolgozó szakemberek elkezdtek szerepet vállalni a CI műtétek előkészítésében, az utógondozásban, fejlesztésben. Aztán pályázati források támogatásával olyan nemzetközi képzésekben vettek részt, ahol elsajátították az implantátumok állításának ismereteit is, így a szülőknek a továbbiakban nem kellett a lakóhelyüktől – esetleg – távoli klinikákra utazni probléma esetén. Az akkoriban kialakított szakmai kapcsolatok szerencsére a mai napig működnek, ahogy a készülékeket forgalmazó cégekkel is így van. Ezek a kapcsolatok nagyban megkönnyítik a gyermekek ellátását, és megkönnyítik a családok életét is az utazások megszervezése szempontjából.

Hallgatói gyakorlatok

A hallássérült gyermekek oktatásával, nevelésével foglalkozó intézmények színteret adtak és – bár kisebb létszámban, de – adnak jelenleg is az ELTE BGGYK hallássérült személyek pedagógiája szakirányos gyógypedagógus hallgatóinak gyakorlati képzéséhez. A képzés természetesen jelentősen átalakult az elmúlt időben, annak megfelelően, ahogy változott a speciális gyógypedagógiai ellátásba bekerülő hallássérült gyermekek létszáma és problémáik összetétele. Az a módszertan, amit mi még Yvonne-tól, Farkas Miklós tanár úrtól és a többi nagynevű oktatóunktól annak idején megtanultunk, a mai gyermekeknél sajnos kevésbé vezet eredményre. Ahogy terjedt az együttnevelés és emelkedett a többségi intézményekben integráltan tanuló hallássérült gyermekek létszáma, úgy változott – csökkent – a speciális gyógypedagógiai nevelésben tanulók aránya. Akik a speciális intézményekben maradtak vagy oda érkeztek, szinte valamennyien súlyosabb, vagy társuló nehézségekkel küzdenek. Hamarosan valamennyi, hagyományosan hallássérült gyermekekkel, tanulókkal foglalkozó intézményben végbement egy profilbővítés (más fogyatékosági területek ellátásának felvállalása), illetve egy szinte teljes profilváltás. A folyamat az ezredforduló környékén kezdődött és nagyon hamar lezajlott. Természetesen az intézmények nem hagyták magukra az integrációba került hallássérült gyermekeket, mert egy új ellátási forma megszervezésével „utánanyúltak” a gyermekeknek, megkezdődött az utazótanári ellátás. Ehhez egy újabb módszertan kidolgozása vált szükségessé, melyben Yvonne ismét előrelátóan mutatott utat. A tanszék munkatársaival segítették, támogatták ezt az új ellátási formát, ami nem csak a hallássérült gyermekeknek, de a befogadó intézmények tanítóinak, tanárainak, vezetőinek és nem utolsósorban a szülőknek is segítséget, támogatást nyújtott és nyújt jelenleg is. A hallgatók, akik a speciális intézményekbe érkeznek, gyakorlatuk alatt találkozhatnak a „benti”, súlyosabb, összetettebb

problémákkal küzdő siket, nagyothalló gyermekekkel, és az utazó gyógypedagógusok munkájában való részvétellel megtapasztalják az integrált ellátási forma létjogosultságát, nehézségeit, eredményeit és szépségét is.

Búcsú

Yvonne 80. születésnapjára sokan gyűltünk össze az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karán. Ülve fogadta a köszöntéseket, kicsit talán zavarta is a neki szóló figyelem, ünneplés, de mosolyogva mesélte a történeteit mindannyiunk okulására. És dolgozott otthon tovább, fordított, írt – ahogy mindig is tette. Néhányszor beszéltünk még telefonon, aztán már csak a hírek maradtak, most pedig az emlékek egy nagyszerű tanárról, előrelátó tudósról, fáradhatatlan pedagógusról.

Búcsúszunk, Yvonne. Mindent köszönünk!

IRODALOMJEGYZÉK

Gordosné Szabó A. (2010). Arcképcsarnok. Bárczi Gusztáv 1890-1964. Az ELTE BGGYK névadója születésének 120. évfordulójára. *Gyógypedagógiai Szemle*, 38(3), 244–253.

Mihalovics J. (szerk.) (2002). *A Kaposvári Siketnéma Intézetétől a széleskörű gyógypedagógiai ellátó központig. Fogyatékos Gyermekek, Tanulók Felzárkóztatásáért Országos Közalapítvány*, Budapest.